

6. Ничипоренко Н. П., Менделевич В. Д. Феномен антиципационных способностей как предмет психологического исследования. *Психологический журнал*. 2006. Т. 27. № 5. С. 50–59.
7. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції : навч. посібник. Київ : Либідь, 1996. 264 с.
8. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції : Активне соціально-психологічне навчання : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2004. 679 с.
9. Lazarus R. S., Folkman S. Stress appraisal and coping. New York : Springer, 1984. P. 22–46.
10. Lewin K. Analysis of the concepts whole, differentiation and unity. *University of Iowa studies in child welfare*. 1941. Vol. 18. P. 226–261.
11. Maslow A. H. Motivation and Personality. New York, 1954. 206 p.
12. Zeidner M., Hammer A. Life events and coping resources as predictors of stress symptoms in adolescents. *Pers. Individ. Diff.* 1990. V. 11. № 7. P. 693–703.

УДК 159.922.1

doi: 10.15330/psp.22.55–62

Надія Куравська

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК ДЖЕРЕЛО ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА СЕКСИЗМУ

Стаття присвячена проблемі взаємозв'язку гендерних стереотипів і гендерної дискримінації. Розкривається зміст понять «гендерна дискримінація» та «сексизм», висвітлюються прояви дискримінуючих гендерних стереотипів в українській усній народній творчості. Робляться висновки про те, що гендерні стереотипи відображають становище домінування чоловіків та становище залежності жінок і що деякі українські прислів'я та приказки заохочують гендерне насильство.

Ключові слова: дискримінація, гендерна дискримінація, сексизм, гендерні стереотипи, гендерне домінування, гендерне насильство.

The article deals with the problem of the interconnection of gender stereotypes and gender discrimination. The content of the concepts of «gender discrimination» and «sexism» is determined, and the manifestations of discriminating gender stereotypes in Ukrainian oral folk art are discovered. The author draws conclusions that gender stereotypes represent position of prevailing of men and position of dependence of women; and that some Ukrainian proverbs and saying encourage gender violence.

Keywords: discrimination, gender discrimination, sexism, gender stereotypes, gender prevailing, gender violence.

Постановка проблеми. З прадавніх часів в українській культурі, на відміну від інших культур, утверджувалось особливе шанобливе ставлення до жінки як до берегині роду. Її оспівували в піснях, звеличували у віршах, закріплюючи тим самим на поведінковому рівні установки пошани, а подекуди й поклоніння, щодо жінки-матері. Пізніше ідеологія Радянського Союзу приклала чималих зусиль, щоб знищити цей образ. Знеособлюючи людей, насаджуючи ідею рівності та тотально контролюючи всіх, ця ідеологія здійснила у масовій свідомості штучну підміну духовних цінностей та орієнтирів на ідею «комуністичного раю». Жінки і чоловіки в той час, за винятком правлячої верхівки, дійс-

но були рівними, однак це була рівність в зубожінні, а не в можливостях для особистісного розвитку та самореалізації. В сучасному світі ідея рівності, актуалізована здебільшого завдяки феміністичному руху, продовжує привертати увагу громадськості. Україна, як і більшість інших країн цивілізованого світу, підхоплює та розвиває цю ідею. І хоч у нас на законодавчому рівні закріплена норма рівності всіх громадян, доволі часто у ЗМІ звучать теми про дискримінацію. Для більшості українців категорії «дискримінація» та «сексизм» є новими і, частіше за все незрозумілими. Попри те, що у нашому суспільстві існують і сімейне насилля, і обмеження можливостей працевлаштування для жінок, не кажучи вже про їх кар'єрне зростання, і асиметрія в оплаті праці тощо, для людей не пов'язаних з наукою, це все просто «випадки з життя», які поки що не усвідомлюються ними як прояви гендерної дискримінації. Очевидно, саме тому в наших судах розглядається мізерна кількість так званих «гендерно чутливих справ», українки просто не знають, що їхні права порушуються за гендерною ознакою, а тому й не звертаються до суду. Разом із цим, є ще дві обставини, які пояснюють таку ситуацію: по-перше, це укорінена на масовому рівні традиція не виносити свої «приватні проблеми» за межі сім'ї; по-друге, це загальна зневіра у справедливість правосуддя та упереджене ставлення до судової гілки влади загалом. Таким чином стереотипізоване мислення стає суттєвою перешкодою на шляху вирішення будь-яких, в тому числі гендерних проблем.

Метою статті є аналіз категорій «гендерна дискримінація», «сексизм» та їх взаємозв'язок з гендерними стереотипами.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній науці гендерній проблематиці присвячені праці таких вчених, як В. Агеєва, В. Близнюк, В. Гайденко, Т. Говорун, І. Головащенко, П. Горностай, Л. Заграй, О. Кікінежді, О. Кісь, В. Кравець, Н. Лавриненко, М. Маєрчик, Л. Малес, Т. Мельник, В. Москаленко, С. Оксамитна, О. Плахотнік, Ю. Саєнко, М. Скорик, М. Ткалич, О. Фоменко, О. Чуйко, Г. Ярманова та ін.

Виклад основних положень. Поняття «дискримінація» найчастіше вживається в юриспруденції і в широкому розумінні слова означає порушення (чи ущемлення) рівності прав і рівності можливостей людей за будь-якою ознакою, яке не має розумного обґрунтування [1, с. 13].

Первинно дискримінація розумілась виключно як нерівність прав (наприклад, актуальною для минулого була нерівність прав щодо освіти, виборчого права і т. д.). Згодом це поняття розширилось і стало включати в себе ще й нерівність можливостей так, маючи рівні права на працю, чоловіки і жінки навіть в сучасному світі мають різні можливості в працевлаштуванні та кар'єрному зростанні. Разом з цим, не кожна дискримінація, як виявляється, забороняється законом. Сьогодні говорять про позитивну, чи так звану, виправдану дискримінацію. Словник гендерних термінів пояснює, що вона означає надання переваг при працевлаштуванні, просуванні по службі, отриманні освіти, а також при висуванні до виборних органів влади представникам груп, що традиційно дискримінуються за ознакою статі, раси, національності. Позитивна дискримінація виступає як засіб ліквідації негативної дискримінації [2]. Так,

наприклад, якщо вагітну жінку не беруть на фізично важку роботу, то за своєю суттю це дискримінація, але вона має розумне обґрунтування, тому є позитивною. Щоправда, чітких критеріїв «розумності» немає, тому лише суб'єкти юридичної діяльності (зокрема, судової діяльності) уповноважені, даючи правову оцінку тій чи іншій ситуації, визначати, яке ущемлення прав чи можливостей людей має розумне обґрунтування, а яке позбавлене його.

Як зазначає З. П. Равлінко, вперше термін «дискримінація» згадано в 1640–1650 рр. у міжнародному праві, а особливого поширення він набув після Першої світової війни в основному у мирних міжнародних договорах і договорах про захист національних меншин. У системі захисту прав людини ООН його стали активно застосовувати після проголошення Загальної декларації прав людини 1948 р. [3, с. 15].

Метою дискримінації завжди є бажання статусно домінуючого кола людей (чи людини) підкорити собі інших, нижчих за статусом і становищем людей, обмежити їх доступ до ресурсів та встановити контроль над ними.

Розрізняють багато видів дискримінації, які залежать від категорії ознак нерівності. Так, за ознакою статі виділяють статеву дискримінацію, за ознакою раси – расову, релігії – релігійну. Також можна говорити про політичну, економічну, правову та інші види дискримінацій. Загалом перелік ознак, за якими можлива дискримінація, наведено у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), яка її забороняє. У статті 14 Конвенції йдеться про такі ознаки, як раса, стать, мова, релігія, колір шкіри, політичні та інші переконання, національне чи соціальне походження, приналежність до національних меншин, майновий стан, народження та «інші ознаки» [4]. І лише в 1999 р. Європейський Суд з прав людини вперше визнав, що існує і дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації [1, с. 10]. З цього часу почали говорити і про гендерну дискримінацію.

До сьогодні жоден психологічний словник чи енциклопедія не містить у собі поняття «гендерна дискримінація». Говорять швидше про гендерну нерівність або про дискримінацію за ознакою статі. Останнє прописується у статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок» наступним чином: «це дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків» [5].

У словнику гендерних термінів гендерна нерівність визначається як характеристика соціального устрою, згідно з якою різні соціальні групи (у даному випадку – чоловіки і жінки) володіють стійкими відмінностями і впливають з них нерівними можливостями в суспільстві [2]. Існуюча уже навіть не століттями, а тисячоліттями дихотомія «чоловіче – жіноче» породила безліч гендерних стереотипів, які й сьогодні виконують роль стійких регуляторів соціальної поведінки людей. Найбільш вкоріненими з них є ті, які приписують жінкам, на відміну від чоловіків, пасивно-репродуктивне начало, що фатально закріпило за жінкою підлегле становище, згідно з яким вона має бути покірною

і залежною. Так утвердилась гендерна нерівність. І хоч ще в дослідженнях минулого століття (70-ті рр. XX ст. – Елеонор Маккобі, Керол Джаклін, а пізніше – Джанет Хайд) доведена безпідставність численних гендерних відмінностей та їхнього біологічного підґрунтя, гендерні стереотипи проявляють свою резистентність.

Українська юристка Олена Чорна називає такі найбільш поширені випадки дискримінації жінок у нашій державі: заборона доступу жінок до 458 професій, ненадання необхідної допомоги жінкам – потерпілим від домашнього насильства, менша оплата праці жінок у порівнянні з чоловіками на тих самих посадах, принизливі та образливі висловлювання щодо жінок від офіційних представників держави, публічних осіб, представників ЗМІ, всеохоплюючий сексизм у рекламі, ставлення до жінки як до об'єкта, покладання турботи про дітей та домашньої роботи переважно на жінок, закріплення дискримінаційних стереотипів щодо жінок у дитячих та підліткових освітніх програмах, «скляна стеля» (незначна репрезентація жінок на керівних посадах та у владі), відсутність будь-якої відповідальності клієнтів у секс-індустрії, замалі покарання або звільнення від відповідальності при зґвалтуванні [6]. Важливо зазначити, що до перелічених вище випадків можна сміливо додавати й такі, як сексуальні домагання на робочому місці, принизливі та образливі висловлювання щодо жінок від керівників-чоловіків чи навіть колеґ чоловічої статі, торгівля людьми і т. д.

Паралельно з проблемою дискримінації жінок існує ще одна проблема (як дзеркальне відображення першої) – дискримінація чоловіків. Сьогодні все частіше говорять про такі її прояви, як менша тривалість життя чоловіків, що зумовлено традиційним чоловічим вихованням, яке не передбачає розвитку в них таких якостей, як виваженість, стриманість, обережність; як «позбавлення радощів батьківства при розлученні», оскільки дітей частіше за все залишають з мамою; як «неможливість працевлаштування чоловіків у традиційно жіночих сферах трудової діяльності», тобто у сферах обслуговування та освіти тощо. Все це виглядає як відчайдушні спроби чоловічої частини людства виправдати або зберегти свою домінантність у відповідь на постійно зростаючий рух жінок за рівноправ'я. Безумовно, проблема дискримінації чоловіків існує, але вона не є такою масштабною, як дискримінація жінок. Це швидше поодинокі випадки, які зустрічаються на мікрорівні (здебільшого в деяких сім'ях), а загалом об'єктами дискримінації частіше стають жінки. І це не дивно, адже наше патріархальне суспільство автоматично визначає чоловіків як носіїв влади, а дискримінувати можна лише тих, хто позбавлений таких важелів впливу.

Із 60-их років XX ст. конструкт «дискримінація за ознакою статі» доповнився новою формою вияву – сексизмом. Цей термін, який з'явився внаслідок аналізу представницями американського жіночого руху тих гендерних стереотипів та упереджень, які стосувалися соціальних проявів жінок, сьогодні тлумачиться як ідеологія і практика дискримінації людей за ознакою статі, заснована на установках або переконаннях, відповідно до яких жінкам (або чоловікам) помилково приписують певні риси або заперечують їх наявність [7, с. 193].

Аналіз проявів сексизму у рекламі та в мові переконливо доводить, що об'єктом дискримінації тут також виступають жінки.

Як зазначає М. М. Скорик, витоки сексизму криються в абсолютизації і біологізації статевих відмінностей, багато з яких насправді є похідними від конкретних соціальних умов і культурних норм, а деякі взагалі є уявленими та ілюзорними.

Науковці одностайні у висновку про зв'язок гендерної дискримінації і сексизму із гендерними стереотипами. Останні визначаються як зумовлені культурою спрощені, стійкі, емоційно забарвлені образи поведінки, риси характеру чоловіків і жінок [7, с. 161]. Будь-які стереотипи, включаючи й гендерні, мають неоднозначний вплив на масову та індивідуальну свідомість: з одного боку, вони закріплюють історично-культурний досвід багатьох поколінь, полегшуючи при цьому процеси світосприйняття, оцінки й аналізу соціальної дійсності, а з іншого – спрощують її, а подекуди й викривлюють. Володіючи резистентністю і ригідністю, гендерні стереотипи демонструють численні упередження як щодо чоловіків, так і щодо жінок. Засвоюючись ще змалечку (за допомогою засобів усної народної творчості, цілеспрямованого навчання і виховання у дитсадку та школі, здебільшого стихійного засвоєння батьківських ставово-рольових моделей поведінки і т. д.), вони на підсвідомому рівні виправдовують, «узаконюють» дискримінацію. На підтвердження цього висновку наведемо кілька прикладів гендерних стереотипів, закріплених в українських народних приказках та прислів'ях [8]. Так, стереотипи маскуліності-фемінності, які включають в себе нормативні уявлення про соматичні, психічні, поведінкові властивості, характерні для чоловіків і жінок [7, с. 161], представлені у таких приказках і прислів'ях: «Чоловік як ворона, а все жінці оборона», «Лакома вівця до солі, коза до волі, а дівчина до любові», «У дівчини стільки ласки, як на тихім ставку ряски», «Жінки довге волосся мають, а розум короткий», «Через дурний розумочок дівка втратила віночок», «Ніхто не знає: тільки баба та вся громада, тільки сич та сова та людей півсела», «Дві баби – торг, а три ярмарок», «Чоловік – усьому голова», «Чоловік – як ведмідь із хащі: чим могутніший, тим кращий», «Горобець – молодець, а ластівка краща» і т. д. Ці та інші прислів'я схожого змісту підтверджують відомі стереотипи про те, що за чоловіками закріплюються риси впевненості, активності, сили, а за жінками – емоційності, комунікабельності, залежності, нижчого (порівняно із чоловіками) рівня розумового розвитку тощо. Можна також помітити, що маскулінні риси містять здебільшого позитивну оцінку, тоді як фемінні – негативну. Наприклад, «Аби дубки, а берізки будуть», «Що тобі Бог дав – чи дівчину, чи дитину?», «Син родиться на поміч, а дочка на клопіт», «Син принесе, а дочка однесе», «Діти – чужа користь, а найбільше того – дочки», «Дурна мати – дурні діти» і т. д. При цьому сини співвідносяться з батьком, а доньки – з матір'ю: «Який дуб, такий тин, який батько, такий син», «Який рід, такий плід», «Вилилась у матір, як з воску», «Буває, і від гарного отця родиться дурна вівця».

В стереотипах маскуліності-фемінності також чітко закріплене домінуюче становище чоловіків і залежно-покірне – жінок: «Козак на коні їздить, а дів-

чина родиться та й козаку згодиться», «Жінка – лозинка: куди схоч, похилиш», «Як жінка верховодить, так чоловік по сусідах ходить», «Горе дворові, де коро-ва розказ воліві» і т. д. Чоловіче домінування тісно переплітається з фізичним насильством. Зафіксоване в усній народній творчості, воно й донині залишається невід'ємним атрибутом міжособистісних стосунків у багатьох сім'ях, тобто для української ментальності рукоприкладство – це своєрідна норма: «Люблять – кулаками голублять», «Кулаками душу гріє», «Дались у знаки чоловічі кулаки», «Що я буду робити?! Не хоче Хівря любити: треба їй губу набити», «Жінка не бита, як коса не клепана», «Кого люблю, того і б'ю», «Іще сорока не побіліла, щоб жінка чоловіка біла», «Він мене не б'є, не лає, та й добра з нього немає», «О Боже-батьку! Дай грошей шапку та жінку гладку: хоч не буде робити, то буде по чім бити», «Потіль бить, покіль материну шкуру зніме, а чоловіка наросте» і т. д.

Наступна група гендерних стереотипів – стереотипи, що стосуються змісту праці чоловіків і жінок – закріплює уявлення, що жіноча праця повинна носити обслуговуючий характер, а чоловіча – керуючий. Тут також чітко простежується чоловіче домінування і недооцінка жіночих розумових здібностей. Як в міжособистісних стосунках, так і в роботі жінка повинна підкорятися і виконувати другорядну роль. Наприклад, «Чоловік усьому порядок», «Таткова хата усім багата», «Не біда, що чорна, аби проворна», «Як сорочка біла, то і жінка мила», «Чоловік без ремесла, як човен без весла», «Без хазяїна двір плаче, а без хазяйки – хата», «Чоловікові – мішок, а бабі – горщик», «Бабі дорога од печі до порога», «Боже, Боже, що та жінка може?!», «Чоловік у полі, жінка – в stodолі» і т. д.

Спорідненою з попередньою є наступна група гендерних стереотипів – стереотипи, пов'язані із закріпленням сімейних і професійних ролей. Як зазначає М. Ткалич, для жінки найбільш значущою соціальною роллю вважається роль домогосподарки, матері, тому їй належить бути в приватній сфері життя, а чоловікам належить бути включеними в суспільне життя, бути професійно успішними, відповідальними за матеріальне забезпечення сім'ї [7, с. 162]. В усній народній творчості ці стереотипи закріплені в таких приказках і прислів'ях: «Світ світом не була баба вйтом, та й не буде ніколи», «Жіноча річ коло припічка», «У нашої Катерини то весілля, то хрестини», «Як квочка з курчатами, так і мати з дитятами», «Хазяйка в дому – покровя всьому», «Що мати навчить, то й батько не перевчить», «Для жінок сім'я – це друга робота, а для чоловіків робота – це друга сім'я», «Дім держиться не на землі, а на жінці», «Жона пряди, а муж тягни гуж», «Жінка за три угли хату держить, а чоловік – за один», «Чоловік за поріг, а жінка за пиріг», «Де хата не метена, там дівка не плетена», «Од господаря повинно пахнути вітром, а од господині димом» і т. д. Як видно з наведених прикладів, за жінкою міцно закріплені сімейні ролі. Вона повинна дбати про добробут у домі, народжувати і виховувати дітей, піклуватися про чоловіка, тоді як чоловічі ролі зосереджені в основному поза домівкою. Стає зрозумілим, чому і в ХХІ ст. у нашому суспільстві існує «скляна стеля», асиметрія в оплаті праці та інші дискримінуючі жінок явища, що стосуються їх соціаль-

ної, а не сімейної активності. Варто також звернути увагу на такий нюанс: стереотипи про сімейні ролі не містять в собі негативних оціночних суджень про жінок-господиць, навпаки, їх вихваляють, закріплюючи на підсвідомому рівні ідею про те, що місце жінки лише в сім'ї і це – почесне місце. Негативні ж оцінки стосуються тих жінок, які не виконують належним чином своїх сімейних ролей.

І нарешті, остання група гендерних стереотипів – стереотипи привабливості – пов'язані з оцінкою зовнішності чоловіків і жінок. Здебільшого вони стосуються жінок, а ті, що описують чоловіків, знову ж таки демонструють їх перевагу: «Не бачила сова сокола, – як уздріла, так зомліла», «Сокола з рук не пускай!». Стосовно зовнішності чоловіків вимоги не високі: «Поганий на вроду, та гарний на вдачу», «Краще горбатий, ніж язикатий», «Не дивись на чоловіка, а на його діло», «Чоловіча краса без розуму пуста». Стосовно зовнішності жінок – неоднозначні. Одні з них оспівують жіночу красу: «Дівка – як ягідка», «Личко дівку віддає», «Де врода, там і сила», «Дівчина – як у лузі калина», «Як гляне – серце в'яне», «З гарної дівки гарна й молодиця», «Де красна молодиця, там ясна світлиця», «Коса – дівоча краса», «Де стан, там і врода», «Дарма, що дурна, аби чорноброва»; інші – застерігають від неї: «Жіноча краса без розуму розумного з розуму зводить, дурнем робить», «З краси не пити роси», «Лице рум'яне, а серце – кам'яне», «Жінка красива – скоро буде голова сива»; а ще інші наголошують, що справа не в красі: «Хай буде й кривоклуба, аби була серцю люба», «Хоч не з красою, аби з головою», «Жінка хоч корова, аби здорова» і т. д.

Висновки. Таким чином, гендерні стереотипи як спрощені образи характерологічних та поведінкових особливостей жінок і чоловіків виступають важливим, але водночас суперечливим механізмом світосприйняття і життєконструювання. З одного боку, вони виступають готовим шаблоном для обробки та оцінки інформації, скорочуючи час на пізнання і розуміння навколишньої дійсності, а з іншого – закріплюють у свідомості людини викривлені, а подекуди й хибні уявлення про неї. Гендерні стереотипи є важливим регулятором соціальної поведінки, тому відображена в них інформація, яка дискримінує людей за ознакою статі, породжує низку упереджень щодо їх особистісних рис та поведінкових моделей, ускладнюючи при цьому процес взаємодії між статями та виступаючи суттєвою перешкодою на шляху утвердження гендерної рівності.

1. Кириченко К. А., Сабунаева М. Л. Дискримінація ЛГБТ: что, как и почему? Санкт-Петербург : Выход, 2012. 104 с.
2. Словарь гендерных терминов / [под. ред. А. А. Денисовой]. Москва : Информация 21 век, 2002. 78 с.
3. Равлінко З. П. Заборона дискримінації: загальнотеоретичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2016. 201 с.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
5. Закон України № 2866-IV від 08.09.2005 «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
6. Чорна О. Топ-10 порушень прав жінок в Україні: Гарячі факти. URL: https://humanrights.org.ua/material/top10_porushen_prav_zhinok_v_ukrajini_garjachi_fakti.

7. Ткалич М. Гендерна психологія : навч. посіб. 2-ге вид., випр., доповн. Київ : Академ-видав, 2016. 256 с.
8. Українські народні прислів'я і приказки. Київ : Державне вид-во художньої літератури, 1963. 785 с.

УДК 159.9: 316.6

doi: 10.15330/psp.22.62–68

Віталія Скиданович

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті здійснено теоретичний аналіз психологічної структури волонтерської діяльності. Волонтерська діяльність розглядається як результат творчого саморозвитку, самовдосконалення; як форма громадянської участі в суспільно корисних справах, спосіб колективної взаємодії та ефективний механізм вирішення актуальних соціальних проблем; як добровільна, непримусова, безкорисна, благодійна діяльність, яка ґрунтується на прагненні допомогти іншому. Волонтерська діяльність включає у себе такі компоненти психологічної структури, як когнітивний, мотиваційний, емоційно-вольовий, ціннісний та поведінковий.

Ключові слова: волонтерська діяльність; студентська молодь; психологічна структура волонтерської діяльності; когнітивний компонент; мотиваційний компонент; емоційно-вольовий компонент; ціннісний компонент; поведінковий компонент.

The article deals with theoretical analysis of the psychological structure of volunteer activity. Volunteer activities are considered as the result of creative self-development, self-improvement; as a form of civic participation in socially useful affairs, a way of collective interaction and an effective mechanism for solving actual social problems; as voluntary, unconditional, disinterested, charitable activity, which is based on the desire to help another. Volunteer activities include such components of the psychological structure as cognitive, motivational, emotional-forceful, value and behavioural.

Keywords: volunteer activity; students; psychological structure of volunteer activity; cognitive component; motivational component; emotional-forceful component; value component; behavioural component.

Актуальність дослідження. На теперішній час, коли світ перебуває у швидкому русі розвитку, волонтерська діяльність відіграє велику роль. Волонтерство сприяє суспільному розвитку, привертає увагу до соціальних проблем, розвиває у людей альтруїзм, співпереживання, турботу про інших, допомагає звернути увагу на потреби соціально незахищеної частини населення.

В Україні волонтерство набрало великого розвитку у період Революції Гідності. В цей час волонтери розгорнули свою діяльність у напрямках суттєвих потреб для суспільства. Там, де держава не могла дати собі ради через різні перепони, вступали у діяльність волонтери, які набагато ефективніше вирішували проблеми певних категорій людей. На даний момент робота волонтерів відіграє суттєву роль у розвитку суспільства. Студентська молодь є активним учасником волонтерських спільнот. Волонтерська організація постає тим міс-